

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวทางการพัฒนาประเทศของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 6 (2530-2534) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2529) เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539) ส่งผลให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว และจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป สตรีจำเป็นต้องทำงานเกษตรกรรม เข้าสู่ตลาดแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว (เคร์ ริกเตอร์ และ นภภรณ์ หะวานนท์, 2538) ประกอบกับมีความต้องการสตรีในภาคอุตสาหกรรมการผลิตเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากสตรีไทยเข้าสู่ตลาดแรงงานอัตราสูงถึงร้อยละ 70 ของสตรีในวัยทำงาน (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2537) โดยส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในภาค อุตสาหกรรมการผลิต ได้แก่ อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมอาหาร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, กุมภาพันธ์ 2542) ดังนั้นจึงนับว่าสตรีมีบทบาท สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

อุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่มีมูลค่าการส่งออกสูง จะเห็นได้จากมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป ปี พ.ศ. 2541 สูงถึง 123.1 พันล้านบาท (สำนักงาน สถิติแห่งชาติ, 2543) และเป็นแหล่งที่มีการจ้างงานสตรีจำนวนมาก (สำนักงานส่งเสริมการลงทุน ภาคเหนือ, 2539) จากการสำรวจความต้องการสตรีที่ทำงานในโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าของภาคเหนือ พบว่า มีความต้องการสตรีมากถึงร้อยละ 98 ของแรงงานที่อยู่ในอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าทั้งหมด (กรมการจัดหางาน, 2542) จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในเขตส่งเสริมการลงทุนด้าน อุตสาหกรรมของรัฐบาล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540) มีสตรีที่มีงานทำ ร้อยละ 46 ของประชากรจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมดโดยส่วนใหญ่ทำงานในภาค อุตสาหกรรมและหัตถกรรมร้อยละ 52 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, พฤษภาคม 2542) มีโรงงาน อุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป 55 แห่ง ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสันกำแพง (สำนักงาน

อุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่, 2540) การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นงานที่ใช้ฝีมือ ความปราณีต และความละเอียดรอบคอบ มีกฎระเบียบโรงงานให้ทุกคนปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ลักษณะการทำงานแบ่งงานออกเป็นกลุ่มตามประเภทของการตัดเย็บ การผลิตขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดที่ต้องผันแปรไปตามแฟชั่น เพื่อให้ได้งานที่มีปริมาณมากทันต่อความต้องการของตลาด มีชั่วโมงการทำงานวันละ 8-10 ชั่วโมง (สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่, 2541) ส่วนเวลาพักระหว่างวันไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความเร่งด่วนของงาน อัตราค่าจ้างคิดตามผลงาน ผู้ที่ขยันและมีฝีมือจะได้ค่าจ้างมากกว่า จึงทำให้สตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต้องทำงานล่วงเวลา เพื่อให้มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว (เบญญา จิรภัทรพิมล, 2535) ขณะเดียวกันสตรีต้องรับภาระงานในบ้านไปพร้อมกับการประกอบอาชีพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล, 2538 ก) จากลักษณะการทำงานที่กำหนดเวลาไม่แน่นอน ภาระรับผิดชอบงานในบ้านรวมทั้งการหารายได้เพื่อจุนเจือตนเองและครอบครัว อาจส่งผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต เช่น รับประทานอาหารไม่ตรงเวลา อาจทำให้เกิดโรคแผลในกระเพาะอาหาร (เบญญา จิรภัทรพิมล, 2535) ขาดการออกกำลังกาย ทำให้เกิดความเมื่อยล้า (วลิดา ศักดิ์บัณฑิตสกุล, 2541) ยิ่งไปกว่านั้นการทำงานล่วงเวลาทำให้มีเวลาพักผ่อนน้อยลง ร่างกายอ่อนเพลีย เหนื่อยล้า อาจส่งผลให้เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ (กฤษฎิญา ทองกลัด, 2534; เบญญา จิรภัทรพิมล, 2535) และทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวลดลง บุตรขาดความอบอุ่น ขาดการอบรมเลี้ยงดูจากมารดา ตลอดจนมีเวลาในการร่วมกิจกรรมของชุมชนน้อยลง เช่น การร่วมงานประเพณีในชุมชน เป็นต้น อาจทำให้ความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนลดลง (ศิริลักษณ์ ตนะวิไชย, 2534)

โดยทั่วไปเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพขึ้น สตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มักปล่อยให้หายเองหรือไม่ก็ซื้อยามารับประทาน เนื่องจากเป็นวิธีรักษาที่ง่าย สะดวก เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการไปรับบริการที่สถานบริการสุขภาพ (กิตติ ไชยลาภ, 2542; ดนัย วิณะอุบัต, 2534) และได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสุขภาพของสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม พบว่าสตรีมักละเลยต่อการเอาใจใส่ดูแลตนเอง ส่วนใหญ่มีการตรวจสุขภาพประจำปีน้อย ขาดความสนใจในการหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเอง มีการออกกำลังกายน้อยและไม่สม่ำเสมอ (จารุพันธ์ พวงศ์, 2543; วนลดา ทองใบ, 2540; วลิดา ศักดิ์บัณฑิตสกุล, 2541) รวมทั้งรับประทานอาหารที่ไม่มีคุณค่า (จารุพันธ์ พวงศ์, 2543; วนลดา ทองใบ, 2540; Duffy, Rossow, & Hernandez, 1996) ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวอาจก่อให้เกิดโรคต่างๆ ตามมาได้ หากสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อดำรงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพที่ดี การมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดีได้

สตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปจะเกิดภาวะสุขภาพดีได้ ควรมีการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำอย่างมีเป้าหมาย เพื่อดำรงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพ และเป็นการเพิ่มระดับความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยมุ่งส่งเสริมให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างผาสุก (Pender, 1996) ซึ่งพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ควรปฏิบัติ นั้น วอล์คเกอร์ (Walker cited in Pender, 1996) ได้กำหนดเป็นแบบแผนชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ 6 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ กิจกรรมทางกาย โภชนาการ การมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การเจริญทางจิตวิญญาณ และการจัดการกับความเครียด แต่จากการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอจังหวัดปทุมธานี (วนลดา ทองใบ, 2540) และจังหวัดสระบุรี (วลิดา ศักดิ์บัณฑิตสกุล, 2541) พบว่า สตรีมีการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมด้านบริโภคอาหาร และพฤติกรรมจัดการกับความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง และมีการปฏิบัติพฤติกรรมออกกำลังกายในระดับน้อย การที่บุคคลจะปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและเอาใจใส่ในการปฏิบัติ เกิดจากปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ปัจจัยด้านสติปัญญาและความรู้สึกที่เฉพาะเจาะจงต่อพฤติกรรม และปัจจัยด้านพฤติกรรมที่เป็นผลลัพธ์ (Pender, 1996)

ตามแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ (Pender, 1996) ปัจจัยด้านสติปัญญาและความรู้สึกที่เฉพาะเจาะจงต่อพฤติกรรม เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ บุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมานั้นเกิดจากการรับรู้ของบุคคล การรับรู้จะเกิดจากสิ่งเร้าซึ่งมีทั้งภายนอกและภายใน และมีการส่งกระแสประสาทไปที่สมอง เพื่อตีความหมายหรือแปลความออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ในอดีต และแรงจูงใจที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมนั้น ซึ่งการรับรู้ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของการกระทำ การรับรู้อุปสรรคต่อการกระทำ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความรู้สึกนึกคิดที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรม อิทธิพลระหว่างบุคคล และอิทธิพลด้านสถานการณ์ การรับรู้ทั้ง 6 ด้านนี้ เป็นกลุ่มปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสำคัญต่อพฤติกรรมมีความสำคัญและเป็นแกนกลางนำไปสู่การปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ แต่ปัจจัยที่เป็นตัวทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่สำคัญของบุคคล คือ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Pender, 1996) การรับรู้สมรรถนะแห่งตน เป็นการรับรู้ที่บุคคลมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนต่อการกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จ และมีความคาดหวังถึงผลลัพธ์ของการกระทำพฤติกรรม บุคคลจึงพยายามปฏิบัติ การรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีผลต่อการรับรู้อุปสรรค ถ้าบุคคลที่มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนสูงจะมีความมุ่งมั่น เกิดความยืนหยัดที่จะกระทำพฤติกรรม โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค (Bandura cited in Pender, 1996) สำหรับการรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ เป็นการรับรู้ถึงผลดีหรือผลบวก

ที่เกิดจากการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Pender, 1996) บุคคลจะปฏิบัติพฤติกรรมเมื่อคาดหวังว่าจะเกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ส่วนการรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ เป็นการรับรู้ของบุคคลต่อการปฏิบัติพฤติกรรม เมื่อมีการรับรู้ว่าการปฏิบัตินั้นไม่มีอุปสรรคขัดขวางหรือมีน้อยก็พร้อมที่จะปฏิบัติ อุปสรรคอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงหรือคาดคะเนว่า จะเกิดขึ้นก็ได้ และการที่บุคคลมีอุปสรรคต่อการปฏิบัติพฤติกรรม อุปสรรคเหล่านั้นจะเป็นสิ่งรื้อให้เกิดการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติพฤติกรรม (Pender, 1996) ดังนั้นหากสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีความเชื่อมั่นว่าตนสามารถปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพนั้นก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าอุปสรรคที่มีอยู่ จะทำให้สตรีตัดสินใจปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ

การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพมีผลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาในกลุ่มประชากรต่างๆ ได้แก่ การศึกษาของลัสค์, โรนิส, เคิร์ร, และแอทวูด (Lusk, Ronis, Kerr, & Atwood, 1994) ศึกษาการใช้เครื่องป้องกันเสี่ยงของคณงานในสหรัฐอเมริกา จำนวน 645 คน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้เครื่องป้องกันเสี่ยงของคณงาน คือ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และการรับรู้อุปสรรคของการใช้เครื่องป้องกันเสี่ยง แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาดังกล่าวเป็นเพียงการศึกษาพฤติกรรมเฉพาะด้าน ซึ่งพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพต้องประกอบด้วยพฤติกรรมหลายด้านด้วยกัน คาริณี สุวภาพ (2542) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของคณงานสตรีตั้งครรภ์ที่ทำงานโรงงานอุตสาหกรรม ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลที่มารับบริการในหน่วยฝากครรภ์ จำนวน 400 คน พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพได้ร้อยละ 35 เช่นเดียวกับการศึกษาของเวทเซล (Weitzel, 1989) ที่ได้ทดสอบรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพของเพนเคอร์ในคณงาน 179 คน พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนเป็นปัจจัยที่มีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของคณงานได้สูงสุด คล้ายคลึงกับการศึกษาของ สเตอเฟิเบอร์เจน และเบคเคอร์ (Stuifbergen & Becker, 1994) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้พิการ 117 คน พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนสามารถทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้พิการได้สูงสุด และอเล็กซี (Alexy, 1991) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมหรือการไม่มีส่วนร่วมในโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพของคณงาน 100 คน พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อคณงานสองกลุ่มอย่างชัดเจน โดยคณงานที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพของโรงงาน จะคำนึงถึงผลดีของการส่งเสริมสุขภาพและเห็นว่าการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพมีอุปสรรคเพียงเล็กน้อย ส่วนคณงานที่ไม่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพของโรงงาน เนื่องจากไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ของการส่งเสริมสุขภาพ และมีอุปสรรคเกี่ยวกับความไม่สะดวกในเรื่องเวลาและภาระงานที่ย่งยาก จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การรับรู้

สมรรถนะแห่งตน การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ แต่การศึกษาดังกล่าวมีความแตกต่างของลักษณะประชากร จึงเป็นข้อจำกัดในการนำมาอ้างอิงใช้กับสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป

การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปพบว่า โรงงานขนาดใหญ่ได้จัดให้มีบริการด้านสุขภาพแก่สตรีที่ทำงานในโรงงาน โดยมีบุคลากรด้านสุขภาพประจำโรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามมีบุคลากรด้านสุขภาพมาประจำโรงงานเพียงสัปดาห์ละ 1 วัน ส่วนใหญ่ดูแลด้านรักษาพยาบาลเบื้องต้น และยังไม่มีการดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพ ส่วนโรงงานขนาดเล็กนั้นไม่มีบุคลากรประจำโรงงาน โรงงานทุกแห่งมีบริการด้านสุขภาพในระบบประกันสังคมตามที่กฎหมายกำหนด โดยจัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีแก่สตรีที่ทำงานในโรงงาน แต่บริการด้านสุขภาพดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมทั้งหมดเนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา ความไม่สะดวก และค่าใช้จ่าย ตลอดจนสตรีไม่ได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการรับบริการ นอกจากนี้ทางโรงงานยังไม่มีการตรวจสุขภาพของสตรีที่ทำงานในโรงงานก่อนรับเข้าทำงาน ประกอบมีการเข้าออกงานของพนักงานบ่อยครั้ง จึงทำให้สตรีที่ทำงานในโรงงานบางคนไม่ได้รับการตรวจสุขภาพ

จากข้อมูลและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะช่วยอธิบายการรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นประชากรกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคม และสตรียังมีบทบาทหลากหลายที่มีความสำคัญต่อครอบครัวและสังคม จึงควรพัฒนาสุขภาพสตรีโดยการส่งเสริมให้ปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างถูกต้องอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และเพื่อให้สอดคล้องตามแนวทางการพัฒนาสาธารณสุขในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาคนโดยเฉพาะประชากรกลุ่มวัยทำงานในสถานประกอบการให้ได้รับการดูแลส่งเสริมสุขภาพตามมาตรฐาน มีความรู้และมีพฤติกรรมสุขภาพถูกต้อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539) และเพื่อให้สอดคล้องตามนโยบายและแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ.2535-2554) ที่มีแผนพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของสตรี โดยเฉพาะสตรีในโรงงานให้มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเหมาะสม (คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี, 2537) ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปสู่แนวทางในการส่งเสริมสุขภาพให้เป็นไปในทิศทางเหมาะสม ส่งผลให้สตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีคุณภาพชีวิตที่ดี อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครอบครัว ชุมชน และประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป
2. เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายของการรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป

สมมติฐานการวิจัย

การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายของการรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป อำเภอสนัก้าแพง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างเดือนมีนาคม ถึง เมษายน พ.ศ. 2544

นิยามศัพท์

พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลปฏิบัติจนเป็นส่วนหนึ่งในกิจวัตรประจำวัน เพื่อดำรงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพ และเพิ่มระดับความเป็นอยู่ที่ดีของตน ครอบครัว และชุมชน โดยมุ่งให้บุคคลประสบความสำเร็จและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างผาสุก ประกอบด้วยพฤติกรรม 6 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ กิจกรรมทางกาย โภชนาการ การมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การเจริญทางจิตวิญญาณ และการจัดการกับความเครียด ประเมินได้จากแบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ที่แปลจากแบบแผนชีวิตส่งเสริมสุขภาพของ วอล์คเกอร์ ซีคริสต์ และ เพนเดอร์ (Walker, Sechrist, & Pender) โดยศิริมา วงศ์แหลมทอง (2542)

การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง ความคิดหรือความเข้าใจของบุคคลถึงผลดีหรือผลบวกของการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ กิจกรรมทางกาย โภชนาการ การมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การเจริญทางจิตวิญญาณ และการจัดการกับความเครียด ประเมินจากแบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามกรอบแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ (Pender, 1996)

การรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง ความคิดหรือความเข้าใจของบุคคลต่อสิ่งกีดขวางการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ การไม่มีบริการ ความไม่สะดวก ค่าใช้จ่าย ความยากลำบาก หรือเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ประเมินจากแบบสอบถามการรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามกรอบแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ (Pender, 1996)

การรับรู้สมรรถนะแห่งตน หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ กิจกรรมทางกาย โภชนาการ การมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การเจริญทางจิตวิญญาณ และการจัดการกับความเครียด ซึ่งประเมินได้จากแบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามแบบวัดของชีเรอร์และคณะ (Sherer et al., 1982) โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับความเต็มใจในการเริ่มต้นกระทำพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ความพยายามในการกระทำพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพให้สำเร็จ และความอดทนต่อความยากลำบากในการคงอยู่ของพฤติกรรม

สตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป หมายถึง หญิงที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปแผนกการผลิต ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ อายุ ระหว่าง 15-59 ปี โดยไม่อยู่ในระหว่างตั้งครรภ์ หลังคลอด หรือให้นมบุตร และไม่ใช่ผู้พิการ